

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "แนวโน้มการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ในทศวรรษหน้า" ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยอนาคต (Futures Research) โดยใช้รูปแบบเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

๑. รูปแบบการวิจัย
๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๕. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยอนาคต (Futures Research) แนวโน้มการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ในทศวรรษหน้า โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เพื่อประมวลความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ภาค ๑ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น ๓ รอบ และนำความคิดเห็นในรอบที่ ๓ มาเป็นข้อสรุปของการวิจัย ซึ่งถือว่าเป็นมติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในครั้งนี้

โดยมีขั้นตอนและรายละเอียด ดังนี้

๑. การคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญที่จะให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ภาค ๑ ในทศวรรษหน้า ดังนี้

๑. กลุ่มของพระสังฆาธิการที่ดำรงตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์ในภาค ๑ ประกอบด้วย เจ้าคณะภาค ๑ รองเจ้าคณะภาค ๑ รองเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร เจ้าคณะจังหวัดนนทบุรี เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี เจ้าคณะจังหวัดสมุทรปราการ รองเจ้าคณะจังหวัด เป็นต้น

๒. กลุ่มที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นต้น

๓. กลุ่มฆราวาสที่เป็นไวยาวัจกรของวัด

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสังฆาธิการที่ดำรงตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์ในภาค ๑ และผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ภาค ๑ จำนวน ๒๑ รูป/คน

ได้แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม กลุ่มที่ ๑ กลุ่มของพระสังฆาธิการที่ดำรงตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์ ประกอบด้วย เจ้าคณะภาค รองคณะเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด กลุ่มที่ ๒ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด กลุ่มที่ ๓ กลุ่มฆราวาสที่เป็นไวยาวัจกรของวัด ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

๑. พระราชวิสุทธิเวที (สายชล จานวุฒโฒ ป.ธ. ๙)
เจ้าคณะภาค ๑ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม
๒. พระราชโมลี (มีชัย วีรปญโญ ป.ธ. ๙)
รองเจ้าคณะภาค ๑ เจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนาราม
๓. พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชติธโร ป.ธ. ๕)
เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี เจ้าอาวาสวัดเขียนเขต
๔. พระเทพวิริยาภรณ์ (ชญาชัยชัย นรินโท ป.ธ. ๓)
รองเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร เจ้าอาวาสวัดหัวลำโพง
๕. พระราชปริยัติเวที (สุชาติ กิตติปญโญ ป.ธ. ๘)
รองเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม
๖. พระราชกิตติเมธี (ชลอ อชิโต ป.ธ. ๙)
รองเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี ผจก. วัดเขียนเขต
๗. พระราชวรเมธี (ประสิทธิ์ พรหมรสี ป.ธ. ๕)
เลขานุการเจ้าคณะภาค ๒
๘. พระราชรัตนมุนี (บุญเทียม ถานินโท ป.ธ. ๘)
เลขานุการเจ้าคณะใหญ่หนกลาง
๙. พระโสภณสุตาลังการ (ไสว สุขวโร ป.ธ. ๔) [พระราชนันทมุนี]
เจ้าคณะจังหวัดนนทบุรี เจ้าอาวาสวัดบัวขวัญ
๑๐. พระโสภิตกิตติธาดา (ศรชัย ธมมทินโน ป.ธ. ๗)
เจ้าคณะอำเภอเมืองนนทบุรี
๑๑. พระมหากำพล คุณงโร (ป.ธ. ๙)
รองเจ้าคณะจังหวัดนนทบุรี
๑๒. พระครูวิมลศุภกร (สัมฤทธิ์)
เจ้าคณะอำเภอเมืองสมุทรปราการ
๑๓. พระมหาจรรุญญ ถาณจารี (ป.ธ. ๗)
เลขานุการเจ้าคณะภาค ๑

๑๔. พระมหาชูศักดิ์ จิระสกุโก (ป.ธ. ๖)
เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี
๑๕. นายพนม ศรศิลป์
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
๑๖. นางสาวประนอม คงพิกุล
รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
๑๗. นายกนก แสนประเสริฐ
รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
๑๘. นายสมเกียรติ ธงศรี
ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม
๑๙. นายบุญเชิด กิตติธรากร
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนนทบุรี
๒๐. นายพิศาล แซ่มโสภ
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรปราการ
๒๑. นายปรานสุวีร์ อวอรามร์ศรี
ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาพระสงฆ์

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นชุดของแบบสัมภาษณ์ เป็นการเก็บข้อมูลที่กำหนดให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญตอบคำถามกว้างๆ เกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยต้องการทราบ และนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นแบบสอบถามฉบับต่อๆมา (ฉบับที่ ๒, ๓) จะสร้างโดยการปรับปรุงจากแบบสอบถามฉบับก่อน เมื่อคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ก็สามารถสรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ที่จะกำหนดเป็นแนวโน้มการบริหารกิจการคณะสงฆ์ภาค ๑ ในทศวรรษหน้า ที่จะทำการวิจัยครั้งนี้
๓. ลักษณะของเครื่องมือการวิจัยทั้ง ๓ ฉบับ แบ่งได้ดังนี้
แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ ๑ จะเป็นคำถามแบบปลายเปิด เกี่ยวกับแนวโน้มการบริหารกิจการคณะสงฆ์ภาค ๑ ในทศวรรษหน้า ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม (ฉบับที่ ๒๓) ข้อ ๕ วิธีดำเนินการเพื่อความเรียบร้อยดีงาม วิธีดำเนินการศาสนศึกษาและศึกษาสงเคราะห์ วิธีดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนา วิธีดำเนินการสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์

แบบสัมภาษณ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ตัวอย่างแนวทางในการสัมภาษณ์ในรอบที่หนึ่ง

ข้อที่ ๑. ด้านดำเนินการเพื่อความเรียบร้อยดีงาม (ด้านการปกครอง)

ตามแนวคิดของท่าน ท่านเห็นว่าแนวโน้มในการปกครองเพื่อความเรียบร้อยดีงาม ในทศวรรษหน้า มีการกำหนดทิศทางในการปกครองเพื่อความเรียบร้อยดีงามเป็นอย่างไร ที่จะทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการปกครอง เพื่อความเรียบร้อยดีงามประสบความสำเร็จได้ ควรมีลักษณะอย่างไร

แบบสอบถามฉบับที่ ๒ จากความคิดเห็นทั้งหมดที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ครั้งแรก นำมาสร้างในรูปแบบประโยคหรือข้อความในหัวข้อกระทงที่ต้องการศึกษาและในการตอบครั้งที่ ๒ ผู้เชี่ยวชาญจะต้องลงมติ จัดอันดับความสำคัญของข้อความในรูปของมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้น้ำหนักการประมาณค่า ดังนี้

- ๕ หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ๔ หมายถึง เห็นด้วย
- ๓ หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- ๒ หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- ๑ หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง^๑

จากนั้นนำแบบสอบถามในรอบที่ ๒ นี้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๒๑ รูป/คน ตอบแบบสอบถามมาตราประมาณค่า ๕ ระดับที่ได้สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มการบริหารกิจการคณะสงฆ์ภาค ๑ ในทศวรรษหน้าของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละท่านว่ามีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงไร ซึ่งแนวทางแบบสอบถามในรอบที่ ๒ มีลักษณะดังนี้คือ

กรุณาให้อันดับคะแนนตามความคิดเห็นของท่านผู้เชี่ยวชาญโดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับคะแนนที่เลือก

ตัวอย่าง

แนวโน้มการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ในทศวรรษหน้า	ความเป็นไปได้					ภาพอนาคต		เหตุผลประกอบ (ถ้ามี)
	มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑	พึงประสงค์	ไม่พึงประสงค์	
๑. การออกกฎ ระเบียบวัดให้สอดคล้องกับข้อบังคับ กฎ ระเบียบ มหาเถรสมาคม คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และไม่ขัดต่อหลักพระธรรมวินัย		✓				✓		

^๑ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, (นนทบุรี : เอส อาร์ พรินติ้งแมสโปรดักส์, ๒๕๕๑), หน้า ๗๕.

แบบสอบถามฉบับที่ ๓ จากการวิเคราะห์คำตอบ ในแบบสอบถามฉบับที่ ๒ จะได้แสดงค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยควอร์ไทล์ (Quartile Range) ของแต่ละข้อความรวมทั้งตำแหน่งของค่าที่ผู้เชี่ยวชาญนั้นๆ ตอบในแบบสอบถามฉบับที่ ๒ ในการตอบในรอบนี้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะได้ทราบความเห็นของกลุ่มแต่ละข้อด้วย ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนต้องพิจารณาและทบทวนคำตอบอีกครั้ง ซึ่งคำตอบอาจเปลี่ยนใหม่หรือยังคงยืนยันเหมือนเดิมพร้อมทั้งแสดงเหตุผลประกอบ สำหรับคำตอบที่ไม่ได้อยู่ในขอบเขตพิสัยควอร์ไทล์ คำตอบของผู้เชี่ยวชาญไม่การเปลี่ยนแปลงหรือมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก การระบวนการวิจัยก็สามารถยุติลงโดยนำแบบสอบถามฉบับที่ ๓ มาวิเคราะห์เพื่อแปลและสรุปผล เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ภาค ๑ ในทศวรรษหน้า

๔. ร่างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหาเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาแก้ไข และขอคำแนะนำ

๕. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อที่จะได้มาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลต่อไป ดังตัวอย่างแบบสอบถามในรอบที่ ๓ ดังนี้คือ

กรุณาทบทวนคำตอบของท่านอีกครั้ง โดย

๑. ในกรณีที่ท่านต้องการเปลี่ยนแปลงคำตอบ กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับคะแนนที่เลือกใหม่

๒. กรุณาเขียนเหตุผลประกอบ หากท่านต้องการยืนยันคำตอบเดิม ในกรณีที่คำตอบของท่านอยู่นอกขอบข่ายพิสัยควอร์ไทล์ เครื่องหมายที่ใช้มีความหมายดังนี้

* หมายถึง ตำแหน่งความคิดเห็นของท่านในรอบที่ ๑

↔ หมายถึง ตำแหน่งช่วงค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile Range)

M หมายถึง ค่ามัธยฐาน (Median)

ตัวอย่าง

แนวโน้มนการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ในทศวรรษหน้า	ความเป็นไปได้					ภาพอนาคต		เหตุผลประกอบ (ถ้ามี)
	มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑	พึงประสงค์	ไม่พึงประสงค์	
๑. การออกกฎ ระเบียบวัดให้สอดคล้องกับข้อบังคับ กฎ ระเบียบ มหาเถรสมาคม คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และไม่ขัดต่อหลักพระธรรมวินัย		* M=๔ ↔				* = ๔๓. ๓	๑.๑	

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. ขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และขอหนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

๒. ส่งจดหมายแนะนำตัวผู้วิจัยและหนังสือเป็นผู้เชี่ยวชาญ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งขอความสมัครใจในการร่วมเป็นผู้เชี่ยวชาญ

๓. ส่งแบบสัมภาษณ์และดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๒๑ รูป/คน โดยขอความร่วมมือให้ส่งกลับคืนในเวลาที่กำหนด หรือผู้วิจัยไปตามเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

๔. นำคำตอบที่ได้จากการรวบรวมครั้งที่ ๑ มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับที่ ๒ ไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พร้อมสอดช่องติดดวงตราไปรษณียากร จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัย โดยขอความร่วมมือให้ส่งกลับคืนในเวลาที่กำหนด หรือผู้วิจัยไปตามเก็บแบบสอบถามที่ตนเอง

๕. จากแบบสอบถามรอบที่ ๒ ที่ได้รับตอบ ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติเกี่ยวกับมัธยฐานและค่าพิสัยควอร์ไทล์ตามแต่ละข้อคำถามแล้วนำมาสร้างแบบสอบถามฉบับที่ ๓ ส่งแบบสอบถามฉบับที่ ๓ ไปยังผู้เชี่ยวชาญ พร้อมสอดช่องติดดวงตราไปรษณียากร จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัย โดยขอความร่วมมือให้ส่งกลับคืนในเวลาที่กำหนด หรือผู้วิจัยไปตามเก็บแบบสอบถามที่ตนเอง

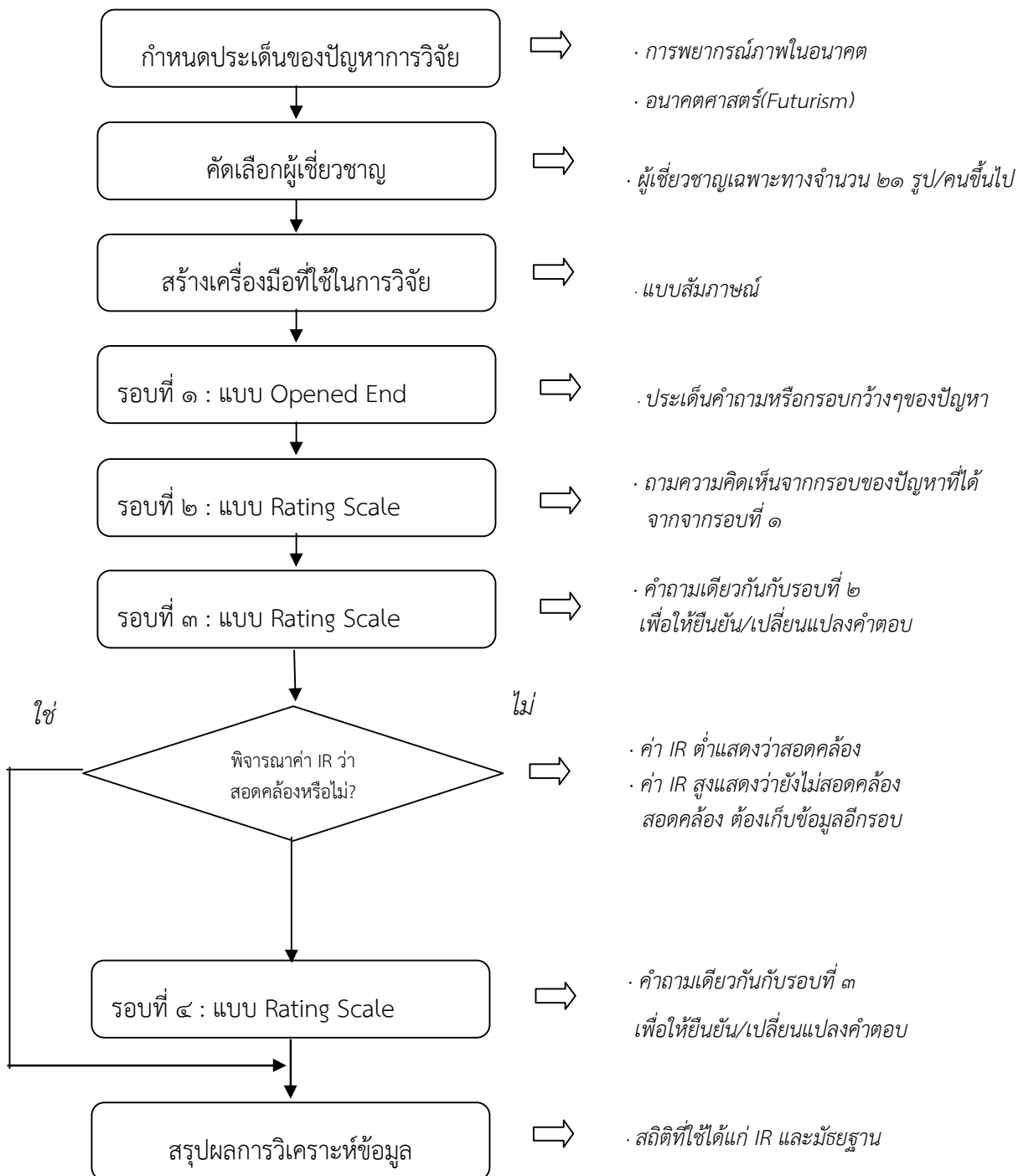
๖. ในการส่งแบบสอบถามแต่ละครั้ง ถ้าไม่ได้แบบสอบถามคืนในระยะเวลาที่กำหนดจะส่งแบบสอบถามไปอีกครั้งหนึ่ง และหากยังไม่ได้รับแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะติดตามขอรับแบบสอบถามด้วยตนเอง

๗. เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ทุกฉบับ

๘. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัส ให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนในแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์

๙. นำผลคำนวณมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไป

แผนภาพสรุปกระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย

แผนภาพที่ ๓.๑ กระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาแยกวิเคราะห์ ดังนี้

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ โดยเลือกวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยโดยใช้ค่ามัธยฐาน และควอร์ไทล์ที่ ๓ และควอร์ไทล์ที่ ๑ และคำนวณพิสัยควอร์ไทล์ โดยคำนวณจากผลต่างระหว่าง ควอร์ไทล์ที่ ๓ กับควอร์ไทล์ที่ ๑ ในการหาคำตอบ จากแบบสอบถามรอบที่ ๒ และรอบที่ ๓ ภายใต้กรอบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน ประกอบด้วย ๑) วิธีดำเนินการ เพื่อความเรียบร้อยดีงาม (การปกครอง) ๒) วิธีดำเนินการศาสนศึกษา ๓) วิธีดำเนินการศึกษาสงเคราะห์ ๔) วิธีดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ๕) วิธีดำเนินการสาธารณูปการ และ ๖) วิธีดำเนินการสาธารณสงเคราะห์ โดยมีกระบวนการ ดังนี้

๑. รวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ครั้งที่ ๑ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๒๑ ท่าน ผู้วิจัยได้นำข้อความที่เป็นคำตอบจากคำถาม ปลายเปิดมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นแนวโน้มในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ โดยนำคำตอบมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และกำหนดคัดเลือกข้อความที่เป็นแนวโน้มการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ และภารกิจที่จะต้องมีความสูงกว่าร้อยละ ๑๐ และนำมาสร้างแบบสอบถามรอบที่ ๒

๒. นำคำตอบแบบสอบถามในรอบที่ ๒ นำมาคำนวณหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอร์ไทล์ของข้อความแต่ละรายข้อ

๓. นำคำตอบแบบสอบถามรอบที่ ๓ นำมาคำนวณหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอร์ไทล์ วิเคราะห์ผลคำตอบในรอบสุดท้าย สรุปวิเคราะห์เป็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและนำมาสร้างรูปแบบการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ภาค ๑ ในทศวรรษหน้า ซึ่งเป็นผลของการวิจัยในครั้งนี้ โดยพิจารณาค่ามัธยฐานและพิสัยควอร์ไทล์ จำนวน ๓ รอบ ดังนี้

รอบที่ ๑ เป็นข้อมูลจากการระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพื่อนำไปกำหนดเป็นแนวโน้มการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในทศวรรษหน้า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแยกแยะประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอตามข้อหาย เกี่ยวกับงานคณะสงฆ์ ๖ ด้านคือ (๑) ด้านการปกครอง (๒) ด้านการศาสนศึกษา (๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ (๔) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (๕) ด้านการสาธารณูปการ (๖) ด้านการสาธารณสงเคราะห์

รอบที่ ๒ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในรอบที่ ๒ ใช้วิธีการคำนวณค่าร้อยละ จากคำตอบที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย โดยใช้ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามประมาณค่า ๕ ระดับ

รอบที่ ๓ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ ๓ ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ โดยพิจารณาคัดเลือกข้อที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ ๓.๕๐ ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ๑.๕๐ ลงมา ตามเกณฑ์การตัดสินใจ

ระดับฉันทามติสำหรับการตอบที่เป็นมาตรฐานค่า ๕ ระดับเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปกำหนดเป็น
แนวโน้มการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในทศวรรษหน้าที่เหมาะสม

๓.๕.๒ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ค่ามัธยฐาน (Median)

การแปลความหมายของค่ามัธยฐานกำหนดไว้ ดังนี้

๑.๐ – ๑.๔๙	หมายถึงข้อความนั้นผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
๑.๕๐ – ๒.๔๙	หมายถึงข้อความนั้นผู้ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วย
๒.๕๐ – ๓.๔๙	หมายถึงข้อความนั้นผู้ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยปานกลาง
๓.๕๐ – ๔.๔๙	หมายถึงข้อความนั้นผู้ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย
๔.๕๐ – ๕.๐๐	หมายถึงข้อความนั้นผู้ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่ง ^๒

๒. พิสัยควอร์ไทล์ (Quartile Range)

การแปลความหมาย ถ้าค่าพิสัยควอร์ไทล์ ที่คำนวณได้ข้อความใดที่มีค่าตั้งแต่ ๑.๕๐ ลงมา แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน (Consensus) แต่ถ้าค่าพิสัยควอร์ไทล์ของข้อความใดมีค่ามากกว่า ๑.๕๐ แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน และการคัดเลือกข้อความที่จะมาเป็นกรอบความคิดในการอภิปรายผลได้นั้นจะต้องมีข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ส่วนข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันก็จะถูกตัดทิ้งไป^๓

เกณฑ์การตัดสินยอมรับข้อความที่เหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ภาค ๑ ในทศวรรษหน้า จะต้องมียุทธศาสตร์ไม่ต่ำกว่า ๓.๕๐ และมีค่าพิสัยควอร์ไทล์ไม่เกิน ๑.๕๐

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายก็คือแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม โดยแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น ๓ - ๔ รอบ ขึ้นอยู่กับผลการวิจัยในแต่ละรอบที่ได้รับโดยทั่วไปจะใช้เวลาในการส่งและตอบกลับแบบสอบถามแต่ละรอบไม่เกิน ๒ สัปดาห์ ดังนั้น การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายทั้งกระบวนการใช้เวลาประมาณ ๒ - ๓ เดือน ในแต่ละรอบประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้

รอบที่ ๑ : แบบสัมภาษณ์ถามรอบที่ ๑ จะเป็นแบบสัมภาษณ์ที่เป็นการถามอย่างกว้าง ๆ ให้ครอบคลุมประเด็นปัญหาของการวิจัย เพื่อต้องการเก็บรวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน กำหนดเวลาในการส่งแบบสัมภาษณ์ กลับคืนภายในเวลา ๒ สัปดาห์สำหรับการวิเคราะห์คำตอบแบบสัมภาษณ์ในรอบนี้ ผู้วิจัยจะต้องรวบรวมความคิดเห็นและวิเคราะห์คำตอบโดยละเอียดแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นต่างๆ เพื่อกำหนดกรอบของปัญหาในรอบต่อไป

^๒รองศาสตราจารย์ธำนิษฐ์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๑๑๒.

^๓จุมพล พูลภัทรชีวิน, “การวิจัยอนาคต”, วารสารวิธีวิทยาการวิจัย ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ เดือน มกราคม - เมษายน ๒๕๒๙, หน้า ๒๓-๒๔.

รอบที่ ๒ : แบบสอบถามรอบที่ ๒ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่าพัฒนาจากคำตอบของแบบสอบถามในรอบที่ ๑ โดยการรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเข้าด้วยกัน รวมทั้งตัดข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกันออก หลังจากนั้นจึงสร้างแบบสอบถามรอบที่ ๒ ส่งกลับไปยังผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมอีกครั้งหนึ่งซึ่งรอบที่ ๒ นี้จะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญออกความคิดเห็นในลักษณะของการจัดระดับความสำคัญในคำถามแต่ละข้อ รวมทั้งระบุเหตุผลที่เห็นด้วยหรือ ไม่เห็นด้วยลงในช่องว่างท้ายข้อความ นอกจากนี้ยังสามารถเขียนคำแนะนำเพิ่มเติมได้อีกด้วยสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามรอบนี้ ส่วนใหญ่จะหา ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม หรือพิสัยระหว่างควอไทล์หรือค่า IR (Interquartile Range)

รอบที่ ๓ : แบบสอบถามรอบที่ ๓ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า เกิดจากการพัฒนาคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ ๒ โดยพิจารณาจากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ถ้าพบว่าค่า IR มีค่าน้อย แสดงว่าความคิดเห็นที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญค่อนข้างสอดคล้องกัน สามารถสรุปความได้ แต่ถ้าค่า IR มีค่ามาก แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดค่ากลางของกระจุกกระจายยังไม่สามารถสรุปความใดๆ ได้จะต้องสร้างแบบสอบถามฉบับใหม่เป็นรอบที่ ๓ โดยมีข้อความคำถามเดียวกันกับแบบสอบถามรอบที่ ๒ แต่เพิ่มตำแหน่งของค่ามัธยฐาน ค่า IR และเขียนเครื่องหมายแสดงตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญผู้นั้นได้ตอบในแบบสอบถามรอบที่ ๒ ลงไป แล้วส่งกลับ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญคนเดิมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ยืนยันคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่การเก็บข้อมูลรอบที่ ๓ นี้ จึง มีความสำคัญมาก เนื่องจากการยืนยันคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในประเด็นคำถามเดิม ผู้วิจัยจะต้องมีความรอบคอบและไม่มีอคติใดๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการระบุเครื่องหมายแสดงตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๑๗ คนได้ตอบแบบสอบถามในรอบที่ ๒ ที่ผ่านมาแล้ว

รอบที่ ๔ : แบบสอบถามรอบที่ ๔ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่ากระทำตามขั้นตอนเดียวกันกับรอบที่ ๓ ซึ่งถ้าผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในรอบนี้ได้คำตอบที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ถ้าได้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์หรือค่า IR น้อยแสดงว่าความคิดเห็นที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก็สามารถยุติกระบวนการวิจัยและสรุปผลการวิจัยได้ โดยทั่วไปการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ ๓ และรอบที่ ๔ จะมีความแตกต่างกันน้อยมาก ดังนั้น จึงอาจจะสรุปผลการวิจัยได้ตั้งแต่แบบสอบถามรอบที่ ๓ ถ้าพบว่าค่า IR ที่ได้แต่ละข้อความมีค่าน้อย ๆ แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในแนวแคบ ๆ ก็ไม่จำเป็นต้องเก็บข้อมูล ในรอบที่ ๔